

Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

Betreft

Bijdrage Bits of Freedom voor rondetafelgesprek Safe Harbor-uitspraak

Amsterdam

09-12-2015

Bits of Freedom komt op voor een open en vrij internet. We vinden het van groot belang dat burgers vrijelijk met elkaar kunnen communiceren zonder dat daarbij hun grondrechten geschonden worden, door andere burgers, bedrijven, of door overheden.¹

Analyse Safe Harbor-uitspraak

Het is, zeker sinds juni 2013, duidelijk dat de gegevens van Europese burgers in de Verenigde Staten onvoldoende worden beschermd. We verwelkomen dan ook de constatering van het Europese Hof dat doorgifte van persoonsgegevens op grond van de Safe Harbor-beschikking geen doorgang meer kan vinden.

Het Europese Hof heeft daarmee gedaan wat de Europese Commissie niet durfde of wilde doen: de beslissing uit 2000 terugdraaien. Nu is het de vraag of er genoeg politieke moed is om de uitspraak van het Hof ook te incorporeren in nieuwe wet- en regelgeving.

Zolang de Verenigde Staten niet voldoen aan de minimumvereisten die door het Hof zijn opgelegd, kan er van een nieuwe Safe Harbor-beschikking immers geen sprake zijn. Voor een nieuwe beschikking kan worden gegeven, geldt in ieder geval dat de Verenigde Staten de rechten van Europese burgers beter moeten beschermen tegen inbreuken door Amerikaanse overheidsdiensten. De Verenigde Staten zullen éérst een einde moet maken aan ongelimiteerde toegang tot gegevens van Europese burgers door hun geheime diensten.

De Safe Harbor-uitspraak geldt volgens Bits of Freedom niet alleen voor het

¹ Waarbij moet worden opgemerkt dat voor die vrije communicatie vanzelfsprekend wettelijke beperkingen voor gelden.

Safe Harbor-regime, maar ook voor andere grondslagen waarop op dit moment gegevens worden overgedragen naar de Verenigde Staten. Het scenario waarbij gegevens niet langer in de Verenigde Staten verwerkt mogen worden, is verre van ideaal. Het geografisch opdelen van het internet² moet worden vermeden, omdat het naast onwenselijk ook onpraktisch of zelfs onwerkbaar is. Daarnaast geldt dat opslag van gegevens van Europese burgers in Europa door Amerikaanse aanbieders niet per se zal verhinderen dat Amerikaanse – of andere – overheidsdiensten onrechtmatig toegang zullen krijgen tot deze gegevens.

Europa zit daarmee in een lastig parket: hoe kun je een ander land immers dwingen wetgeving aan te passen als dat land dat niet wil? En: hoe kan Europa dat hard maken terwijl er in Europa tal van wetten in de maak zijn die geheime diensten bevoegdheden geven die waarschijnlijk net zo strijdig zijn met de uitspraak van het Hof?

Vervolgstappen

Wat Bits of Freedom betreft zijn er drie logische vervolgstappen:

Ten eerste moeten ook Europese landen voldoen aan de uitspraken van het Hof. Niet alleen in de Safe Harbor-zaak, maar ook in andere uitspraken, heeft het Hof in ferme bewoordingen afstand genomen van te ruime bevoegdheden voor geheime diensten. Wetten en wetsvoorstellen, zoals in Nederland de herziening van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, dienen in overeenstemming te worden gebracht met deze uitspraken.

Ten tweede ligt het voor de hand dat er een nieuw mechanisme komt waarmee – vanzelfsprekend met inachtneming van de uitspraak van het Hof – gegevens van Europese burgers in de Verenigde Staten verwerkt kunnen worden. Maar dat kan dus niet voordat de Verenigde Staten hun regelgeving zodanig aanpassen dat de Europese burger beter beschermd wordt.

Ten derde dient de toezichthouder, het College bescherming persoonsgegevens (CBP), alle ruimte te krijgen om onderzoek te verrichten naar de rechtmatigheid van bestaande gegevensoverdrachten vanuit Europa naar de Verenigde Staten en daar tevens consequenties aan te verbinden. Het is immers de toezichthouder die ervoor moet zorgen dat het recht wordt nageleefd.

Kanttekeningen

Bij deze vervolgstappen wil Bits of Freedom nog drie kanttekeningen plaatsen.

Ten eerste: De burger is niet gebaat bij schijnoplossingen. Een nieuwe Safe Harbor-beschikking die niet voldoet aan de uitspraken van het Hof is gedoemd

² Ook wel de balkanisering van het internet genoemd.

opnieuw ten onder te gaan. En dat is ernstig, want daarmee wordt er ten onrechte opnieuw – en nu willens en wetens – inbreuken gemaakt op de grondrechten van Europese burgers. Het leidt ook tot rechtsonzekerheid en economische schade voor bedrijven, wat eveneens onwenselijk is.

Ten tweede: De schuld voor de negatieve consequenties van strikt handhaven mogen niet bij de toezichthouder worden neergelegd: het zijn immers de Europese Commissie en Verenigde Staten – en niet de toezichthouder – die de persoonsgegevens van Europese burgers onvoldoende hebben beschermd. Eventuele druk vanuit de Nederlandse overheid, de Europese Commissie of de Verenigde Staten op de toezichthouder zou volstrekt ongepast zijn.

Ten derde: Op allerlei vlakken proberen de Amerikanen en de Europese Unie te komen tot een meer gezamenlijke markt. Dat zie je bijvoorbeeld bij de handelsverdragen TTIP en TiSA. Voor dergelijke afspraken is vertrouwen nodig tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten. En zolang de Verenigde Staten niet de wil heeft om ook de gegevensbescherming van de Europese burger op orde te brengen, kan van een dergelijk vertrouwen geen sprake zijn.